

SOCIALIZACIJA

Socializacija je zapleten proces, v katerem se ljudje prilagajamo družbi, v kateri smo se rodili in v kateri živimo, se vključujemo vanjo in sprejemamo njeno kulturo ter se izoblikujemo kot osebnosti in postajamo samozavedujoča se bitja. Poteka v interakciji z drugimi ljudmi.

Inkulturacija je vidik socializacije, kjer je poudarek na sprejemanju kulture družbe.

Socializacija je pomembna, ker omogoča *osebnostni razvoj posameznika* in *razvoj človekovih potencialnih zmožnosti* in ker omogoča *zadovoljevanje človekovih potreb*.

Socializacija je temeljni proces, preko katerega se družba *regenerira*.

Socializacija v modernih družbah poteka celo življenje, saj se moderne, kompleksne diferencirane družbe nenehno *spreminjajo*.

Primarna socializacija:

- > poteka v obdobju otrokove nesamostojnosti in odvisnosti;
- > je relativno trajna in nespremenljiva;
- > poteka pretežno v družini, kjer so odnosi neformalni, spontani, čustveno razgibani, dolgotrajni;
- > otrok nima izbire okolja, zato se mu zdi svet, ki mu pripada, samoumeven;
- > glavni načini učenja so posnemanje, igranje vlog, sistem nagrad in kazni, identifikacija;
- > je splošna- pridobivamo osnovna znanja, norme, vrednote.

Sekundarna socializacija:

- > poteka po zgodnjem otroštvu, v organizacijah s posebnim sistemom kaznovanja in nagrajevanja, s formalnimi odnosi;
- > vključuje uvajanje v določena področja družbenega življenja, kjer nastopamo v družbenih vlogah;
- > posameznik je soočen z različnimi svetovi, ki jih med seboj primerja in zavestno izbira med različnimi vplivi.

Identiteta: je zavedanje samega sebe kot enkratne osebnosti, ločene od drugih, hkrati pa umeščenosti v družbeni svet, v katerem smo zmožni delovati (vzpostavljamo odnose in komuniciramo z drugimi in nadzorujemo svoje vedenje).

Resocializacija (ponovna socializacija): je proces, v katerem se izničijo učinki prejšnje socializacije in sprejmemo nove oblike vrednotenja, čustvovanja in vedenja.

*Resocializacija v totalni organizaciji: preprečeni stiki z zunanjim okoljem, odvzem prejšnjih družbenih vlog; razosebljanje ali odvzem zunanjih znakov identitete (uniforme, enake frizure); celodnevni nadzor (ni prostega časa).

*Primeri: akulturacija, odvisniki, zaporniki, invalidi, itd.

Življenjski potek: je življenjska pot posameznika, ki vključuje številne starostne in statusne spremembe. Izmenjujejo se faze otroštva, šolanja, mladosti, vstopa v delo, oblikovanje družine, upokožitev, starost. **Individualizirani življenjski potek: vsak posameznik si ga skreira drugače, pri nekaterih je delo pred družino, nekateri umrejo mladi in nimajo poznejših faz, nekateri si ne oblikujejo družine, itd.*

Življenjske dobe uvrščajo nove generacije v družbene vloge in položaje. Posameznikom so v določeni starosti nekatere stvari dopuščene, zapovedane ali prepovedane. V vsakem obdobju veljajo določena pravila in vsako obdobje prinaša pomembne spremembe ter ima natančno opredeljene značilnosti. Prehodi med dobami so zaznamovani z obredi.

Otroštvo: otroci so deležni posebne pozornosti, obdobje otroštva se daljša, otroci so pod močnimi storilnostnimi pritiski staršev, so statusni simbol staršev, starši jim dajejo čustveno podporo.

Mladostništvo: prehodi v odraslost so nejasni, številna protislovja (lahko se zaposlimo, ne smemo voziti avta), obdobje se podaljšuje, ekonomska odvisnost od izvorne družine, podaljševanje šolanja.

Odraslost: velika stopnja odgovornosti, številne življenjske izbire, načrtovanje poklicne kariere, oblikovanje družine.

Starost: starejši so z upokojitvijo izločeni iz družbe, tudi generacijsko ločeni (občutek osamljenosti), povečuje se delež starejših v družbi, s pokojninsko in zdravstveno oskrbo posegajo v državne proračune.

Dejavniki socializacije: družina, skupine vrstnikov, šola, mediji, religiozne ali prostočasne skupine, delovno okolje, itd.

Značilnosti socializacijskih vplivov: > pluralistična socializacija- številčne skupine in organizacije, katerih vpliv in pomen se v različnih življenjskih obdobjih spreminja; > dejavniki delujejo v različnih, tudi nasprotujočih si smereh; > možnosti izbire med različnimi socializacijskimi dejavniki, ki daje večjo avtonomijo pa tudi večja tveganja in odgovornost za lastno socializacijo.

+ Družina:

- V tradicionalnih družbah je bila družina **skoraj edini dejavnik socializacije**, danes je le eden od mnogih; **vpliv družine je bil praviloma usklajen z maloštevilnimi drugimi dejavniki**, danes so vplivi različnih dejavnikov neusklajeni, nasprotujoči; socializacijski **vpliv družine je bil mnogo večji** tudi v poznejših letih življenja; družina je zvečine **določala status posameznika celo življenje**, danes je ta vpliv manjši, saj je odvisen od osebnih prizadevanj posameznika.

- Družina je **prva družbena skupina**, kjer otrok dobiva prve izkušnje; zaradi **močne čustvene navezanosti** in odvisnosti je vpliv družine izredno velik; v moderni družbi **ni ene tipične oblike družine** (pluralizacija družinskih oblik); delujejo **raznoliki družinski vzorci** socializacije (različna družinska okolja); značilna je **podaljšana odvisnost od staršev**, pomembna je družinska podpora v procesu odraščanja mladih; družinski **vzgojni stili se liberalizirajo**, starši nudijo otrokom predvsem čustveno, moralno podporo in ne predstavljajo več avtoritete.

- Pluralizacija družinskih oblik: za moderne družbe ne velja več ena sama oblika družine, temveč se srečujemo z jedrno, enostarševsko, reorganizirano družino, izvenzakonsko skupnost itd.

+Šola:

- kulturna raznolikost, različna družinska okolja.

:-:Družina:Šola

Norme v šoli so formalno predpisane, v družini so neformalne; družinska socializacija je spontana, šolska pa sistematična z vnaprej postavljenimi cilji; starši svojih otrok ne ocenjujejo, česa so jih naučili, v šoli pa gre za redno preverjanje in ocenjevanje znanja; šola poskuša posameznika prisiliti k spoštovanju določenega reda, discipline in samodiscipline, v družini je tega manj; odnosi med družinskimi člani so osebni, medtem ko v šoli prevladujejo formalni odnosi; v šoli je prisotna tekmovalnost; družinska socializacija vpliva na učinkovitost šolske soc.

+Vrstniki:

Raznolikost vrstniških skupin, pri čemer ima skupno šolanje pogostokrat največji vpliv na izbiro prijateljev; velika **demokracija odnosov**, kjer se posamezniki naučijo uveljavljanja brez zaščite odraslih; vrstniki vplivajo na **oblikovanje** nekaterih **stališč, vrednot, odnosov** (spolnost, prosti čas, potrošniški okus, itd.)

+Mediji:

- Vplivajo s skrbno izbrano strukturo in vsebino programa; sooblikujejo naše vrednote, ponujajo stereotipe, ki vplivajo na naša stališča; ponujajo vzorce vedenja, življenjski slog in preživljanje prostega časa; vplivajo na družinske interakcije in interakcije med vrstniki.

- **Prednosti TV:** dostopnost do informacij (razgledanost, izobraženost); zabava, sprostitev, razvedrilo; seznanjanje s tujimi kulturami (razbija etnocentrizem).

- **Slabosti TV:** oblikuje in ohranja predsodke, stereotipe, oblikuje spolne vloge, manj je komunikacije med ljudmi, ponuja agresivne modele vedenja.

- **Medijska pismenost** nam omogoča razpoznati, kaj mediji sporočajo in zakaj prav to, ter kako ustvarjajo svojo podobo.

Dopuščanje individualne svobode posamezniku: človek tradicionalne družbe je bil vezan na maloštevilne družbene skupine (družina, sorodstvo, vaška skupnost), ki so mu nudile varnost, vendar z neformalnim nadzorom zahtevale konformnost (**identitetna prisila**).

Jezik (vloga v razvoju naše identitete) nam daje možnost, da razvijemo samozavedanje in ustvarjalnost.

> Za moderne družbe je značilna razvejena delitev dela in **mnoštvo različnih skupin in organizacij**, med katerimi lahko **posameznik izbira, odnose spreminja in prilagaja svojim potrebam- odprte socialne mreže**. Moderne družbe omogočajo **individualno svobodo**, pa tudi **odgovornost** za lastni življenjski potek. Naše odločitve so **zelo tvegane**, saj se srečujemo s številnimi družbenimi omejitvami. Človeka omejujejo številni **brezosebni dejavniki**, ki povzročajo večjo konformnost (trg delovne sile, množični mediji, javno mnenje, ekonomska nujnost, moda, itd.)